

# DEBRECZENI SZEMLE

IRODALMI, SZINHÁZI, ZENEI ÉS KÉPZŐMŰVÉSZETI HETILAP.

**ELŐFIZETÉSI ÁR:**

Egész évre . . . . . 12 korona.  
Fél évre . . . . . 6 „  
Negyed évre . . . . . 3 „  
Vidéki előfizetők bélyegköltése egész évre 2 K.

Felelős szerkesztő és laptulajdonos:

**SZATHMÁRY ZOLTÁN.**

Szerkesztőség és kiadóhivatal Simonffy-utca 1/c földszint balra. (Piac felől 3-ik ajtó.)

Hirdetések feladhatók a városi nyomdában Dózsa György könyvelő kezeihez is.

**LINOLEUM ÁRUHÁZ. LINOLEUM ÁRUHÁZ**



TELEFON 644.

PIAC-U. 58. sz. alá helyeztetett át

**Haas Lipót**

Linoleum, viaszosvászon s gummiárú gyári raktára.

**Végh Gyula, szücsmester**

Elsőrangú modern szücsárú vállalata oooooooooooooooooooooo  
Kész árúban a legnagyobb választék. — Boák és karmantyuk dusan felszerelt raktára ooooo



Debreczenben, Szent Anna-utca 3. szám alatt

**CSILLAG ARTHUR**

könyv-, mű-, zenemű- és papirkereskedés  
DEBRECZEN, VÁROSHÁZA-ÉPÜLET.

Irodalmi és zenemű ujdonságok, tankönyvek. ooooo  
Különlegességek levélpapírokban és borítékokban.  
Ügynövi nyomtatványok, üzleti könyvek és írószerek nagy raktára. oooooooooooooooooooooooooooooo  
Telefonszám 317. Telefonszám 317.

**A Goldmark kalapgyár**

értesíti a m. t. hölgyközönséget, hogy fehér-filz kalap-ujdonságai megérkeztek. Beszerezhetők: **MAROSSY GIZELLA** vezetése alatt álló kalap-szalomban oo  
**Szent-Anna-utca 3-ik szám alatt.**

Orvosságot és vegyvizsgálatot  
PONTOSAN KÉSZIT VVVVVV  
**Dr. SZELÉNYI, Piac-utca 30.**  
KOSSUTH-PATIKA. VVVVVVVV

Elismert legszebb uridivat ujdonságok  
ITA- ÉS BORSALINO KALAPOK  
**FRANK TESTVÉREKNÉL**  
DEBRECZEN, Piac- és Szent-Anna-u. sarok.  
Telefonszám 749.



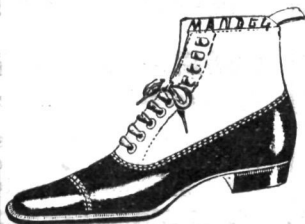
(Letzter József udvari fényképész felvétele.)

**BORBÉLY LILI,**  
a debreczeni színház primadonnája.

**Mandel Lipótnál**

Egységárak

**12-16-20-24 korona.**



Elegáns női felöltők  
Sikkes színházi blouzok  
Kosztümök és Pongyolák

**KOMLÓS GÉZA**

áruházában (az új megyeháza mellett)

Debreczen, Piac-u. 52.

**B** **LATTNER JÓZSEF**  
üveg-, tükör- és porcellán-kereskedése  
**DEBRECZENBEN, CSAPÓ-UTCA 1.**  
E szakban legolcsóbb árak! VVVVVVVVV

**MOSKOVITS JÓZSEF**  
uri szabó divatterme ————— **VÁROSI UJ BÉRHÁZ.**

A n. é. közönség becses tudomására hozom, hogy az építkezés miatt a Piac-utcai barakban volt üzlethelyiséget a Piac-utcai **VÁROSI UJ BÉRHÁZBA** (baloldal' 3-ik bolt) helyeztem át. Kérem továbbra a nagybecsű pártfogásukat. Kiváló tisztelettel **MOSKOVITS JÓZSEF** uri szabó. —————



KEZTYÜK, KÖTSZEREK,  
BETEGÁPOLÁSI CIKKEK LEG-  
NAGYOBB VÁLASZTÉKBAN:

**Schön Sándor**

kesztyű, kötszer- és orvosi  
műszertárában

Piacz-utoza 26. sz. előtti barakból áthelyezett Piacz-  
és Csapó-utoza sarkán lévő volt Kálnai-féle üzlet-  
helyiségbe a **BIKA-SZÁLLODÁVAL** szemben: ++++

**MATTONI-FÉLE**

**GISSHÜBLER**

TERMÉSZETES ÉGVÉNYES  
SAVANYUVIZ.

Nem fáj a feje másnap ha

**Littke pezsgőt iszik**

**TÖRLEY**  
TALISMAN · CASINO · RÉSERVÉ

**MIHALOVITS JENŐ**

GYÓGYSZERTÁRA ÉS GYÓGYSZERÉSZETI MŰ-  
LABORATORIUMA A „KIGYÓHOZ”.

DEBRECZEN, PIAC-UTCA 31. SZ.

VÁROSHÁZZAL SZEMBEN.

A bel- és kül-  
földi gyógyszer-  
különlegességek,  
— hasonszervi  
gyógyszerek, köt-  
szerek, szépitő-  
szerek — legna-  
gyobb raktár a  
Debreczen és vi-  
::: dékére. :::

**ALFÖLDI TAKARÉKPÉNZTÁR DEBRECZENBEN.**

Piac-utca 16. szám, saját palota.

Alaptőke 2.400.000 K. Tartalékok: 1.400.000 K. Betét-  
állomány nyolcmillió korona.

Érdekközösségben a Pesti magyar kereskedelmi bankkal.

Üzletágai: Takarékbetétek, csekszámlák. Váltóleszámitolás, törlesztés és jelzálogkölcsönök. Értékpapírok vétele és eladása, tőzsdéi megbízások, hitel-  
levelek bel- és külföldre. Előleg értékpapírokra és árukra. Saját árutraktár,  
Safe-deposit (magánletét pénztár).

Affiliált intézetei: Kabai takarékpénztár r.-t., Nádudvari takarékpénztár  
r.-t., Hajdunánási gazdasági bank r.-t., Fióktelep Vámospercs.



Gyógyárúk, vegsze-  
rek, gummiárúk, köt-  
szerek, gazdasági és  
állatgyógyászati cik-  
kek nagy raktára a

**Központi Drogéria**

DEBRECZEN,

Piac-utca, Városház-épület.

Angol és francia illatszer  
»» különlegességek. ««



Uj ruhaüzlet! Szolid, szabott árak

**NYÁRI IDÉNYRE**

legelegánsabb, divatos

férfi-, fiu- és gyermeköltönyök,  
átmeneti kabátok, mosó és  
lűszter áru-különlegességek  
legolcsóbban

**Balázs Jenő**

férfi-, fiu és gyermekruha  
áruházában szerezhető be

**DEBRECZEN, PIAC-UTCA 61-İK SZÁM,**

Közgazdasági Bank mellett. Megyei telefon 6—28. sz.

Mérték után megrendelt ruhák kiváló gonddal rö-  
vid idő alatt elkészítetnek. — Vidéki megrende-  
lések gyorsan és pontosan elintéztetnek. ooooooooo



emberi arcokon a nehéz nyár emléke s a reménytelen téltől való rettegés. Nehéz ilyenkor hangulatos saionsórt írni, amelyből ne szomorú sirámok zokogjanak ki, hogy ime nyár se volt, már is itt az ősz.

Talán nem is igazak azok az idők, amikor ahelyett, hogy diligenter frequentáltam volna iskoláim, még szeptember közepén is ott lubickoltam a smaragdözd folyó vizében.

Kertem van nekem is, ápoltam én is a fáimat, gondozgattam őket s mégis üresek. Mintha nem is a gyümölcsérlelő szeptemberben volnánk. Jobb mulatság híján találgathatom, hogy mégis honnan kerülnek elő azok a kétkrajcáros körték, melyeket a kofa 14 krajcárért veszteget. Vagy esetleg hallgathatom a zöld vendéglőst, hogy haj, itt van az ősz, vége van a nyárnak. Lehetetlen megállanom, hogy ki ne fejlsem, miszerint vége nem lehet annak, ami nem volt. És nyár volt?

Nem új ez az évszak, csak a folytatása annak az ősznek, mely a nyár nevét bitorolta. Csak az iskolás gyerekhad ringat valami kis illúzióba, hogy mégis csak szeptember ez. Csoportokban róják az utcákat, elevenné téve a képet, s cipelik hónuk alatt azokat az óriási könyvesomókat, melyek láttára okvetlenül eszünkbe jut a szegény papa, ki krumplit ebédelve, számíttatja, hogy három havi fizetéséből pont 47 krajcár minusza maradt. A többi elment tandijra és könyvre. Mert a fő kérem az, hogy Soványka tanár ur földrajza be legyen vezetve a harmadik osztályba és Spanyolnád tanár ur „Geometriai problémái” elfogyjanak a 17-ik javított kiadásban is.

Na és az őszi versek!... Amelyek tavasszal a tavaszt rutitják el s most az ősz még megmaradt türelemességét is kinszenvedéssé teszik. Szinte kedvet kapok, hogy én is őszi verset írjak, hadd csikorgassa más is a fogát a szeptemberi kintől, ne csak én.

## KRÓNKA.

### Vasárnap délután.

A megkésélt nyár mintha az elmulasztottakat pótolná. Bőkezűen önti perzselő napsugarait a megcsigázott, ázott-fázott földre.

Itt állunk az ősz küszöbén, s nyár van. Gyönyörű napsütéssel. Egy eltévedt juliusi nap a vasárnap délután.

Az emberek, a heti munkában elfáradt, pihenni vágyó emberek igyekeznek ki a szabadba. A rendesen magányos és csöndes utcák is népesek és hangosak most. A parkok és ligetek pajkos, játszó kedvtől hangosak.

A külvárosi patriarchalisabb utcákban a házak lakói most kitelepedtek az utcára. A kapuk előtt kis székeken idősebb asszonyok, férfiak ülnek. Akinek nincs helye, az a falnak támaszkodva hallgatja a csendes beszélgetést. Mert komolykodó fontossággal tárgyalják itt minden kapu alatt a világ folyását, aminek rájuk nézve egyik legkiemelkedőbb tárgya és témája most, hogy a sarki kereskedő leányának lakodalmán hányan is voltak?

Egy nyitott ablak mögül vidám zongora szó, ének hang száll bele a tiszta levegőbe. Az ablakon besütő nap szőke leányhajjal játszadozik. Hangosan vannak. Itt gondtalan társaság örül az életnek.

A főutakon, a korzón most hullámzik a nép. Sétál mindenki, alig van egy-két siető alak a nagy tömegben. Kiöltözött cselédleányok, varró leányok, munkások, katonák, legények kacagnak-nevetnek. Most övüké a világ.

Parasztleányok sétálnak összefogódzkodva. Egy két szál virág mindegyiknél van. Büszke járasú parasztleányok jönnek velük szemben. Egyiknél sincs virág. Nem ismerik egymást, de nem baj. Kötekedve állítják meg a legények a leányokat. Virágot kérnek. Veszekedések, huzódzkodások, majd engedékeny alkudozások, s a következő percben már mindegyik leány egy-egy legénykalapot virágoz fel. Miért? Máskor pattogó nyelveléssel utasítanak vissza a tolakodókat, de most... vasárnap délután van és nyár van.

...De leszáll az est. Korán sötétedik. Az utcákon lámpafények gyulnak, a lakások egymás után világosodnak ki. A külvárosi utcák lakói a kapu előtt be vonulnak a házba, a szobába s lámpagyújtás után folytatják a tereferét a szomszédokkal és szomszédnéval, a másik szomszédról. Vagy — különösen a fiatalabbja — bejönnek a lámpafényes népes utcákba, be a városba szétnézni, mert vasárnap délután van.

S az este már sötét, lámpafényes, a külvárosi utcák csendesek, s mikor megkondul a nyolc órai harangszó, úgy érzem, mintha temetné a nyarat, a szabadba hívó meleget, a kedves napsütést.

A gyér világitású csendes utcában két fiatal leány sétál le s föl a házak előtt. Iskoláról, tanulásról, tanárokról beszélhetnek, meg az elmúlt vakációról...

Este van... Ősz van...

## EMLÉKEK.

A Debreczeni Szemle számára írta: *Kárpáti Aurél,*

*Szomorú és szép, ami elmúlt,  
A csók és az ölelések;  
A dal, amit már eldaloltak  
Az álmodó fehér halottak,  
A kik még egyszer visszaneznek.*

*Szomorú és szép minden emlék:  
Az első csók és anyám könnye...  
S olyan búsak a betelt vágyak,  
Mint elfelejtett ibolyáknak  
Halk illata egy régi könyvbe.*

A nő a fülükkel szeretnek, mondta valaki, éppen úgy, mint a férfiak a szemükkel szeretnek, ha ugyan egyáltalában szeretnek valaha.

Jobb örülni a rózsának, mint nagyítóüvegen át vizsgálni a gyökerét.

Megnyugtatni lelkiismeretünket — ritkán nem sikerül.

**Ellensége a pénzének, aki nem az ADRIA műteremben fényképteti magát.**

**3 hónapig minden 6 darab fényképre egy nagytás ingyen jár. Szent-Anna-u. 5. Telefon 12 - 66.**





**Elvált asszony.**

Lisseweghe Karel, udvari titkár	— — —	Oláh Gyula
Bákkensy Péter vezérigazgató, Janna atyja	— — —	Rónai Imre
Wanderloó Gonda	— — —	Borbély Lili
Leye Lukács, ügyvéd	— — —	Vándori Géza
Scrop Cornélius, hálókoesi kalauz	— —	Kormos Ferenc.

**Marx cukrászdából**

rendelje szükségletét most,  
mert az darabonkint 12 fill!

I. FELVONÁS. Az amsterdami dán király törvényszéki tárgyalótermében vagyunk. Összeült a taláros bíróság, hogy ítélkezék Lisseweghe Karel udvari tanácsos felett, akit felesége házasságtöréssel vádol. A vád rendkívül pikáns. Karel egy éjszakát töltött egy csinos hölgynek, Vanderloó Gondának a társaságában. Zsufolásig megtelik a közönség számára fentartott karzat. Belép a vádló, kéri válópórének lefolytatását. Ezután a vádlott férjet hallgatja ki a törvényszék. Karel tagad, de hiába, mert a hódító Gonda, a szabadszerelmé hűveinek elnöknője, ellene vall, azaz hogy vall. Kihallgatják még Scropot is, a kalauzt, ezután ítélethozatalra vonul vissza a bíróság. Az ítélet marasztaló: Carelt elválasztja a törvényszék feleségétől.

II. FELVONÁS. Lyesseweghe Karel, az özvegy, illetve elvált férj estélyt ad a kastélyában. Az estélyen jelen van többek között az amsterdami törvényszék elnöke is, aki az elítélt Gonda körül legyeskedik. De váratlanul megérkezett Janna asszony is, majd Janna atyja, a hálókoesi-társaság igazgatója. Karel és Janna restelik bevallani a történeteket s az apa, illetve após előtt úgy viselkednek, mintha legholdogabban élnének s mi sem történt volna közöttük. Ez a képmutatás azonban nem várt eredménnyel végződött. A látszólagos szerelem igazi szerelemmé válik. Janna visszahódítja férjét.

III. FELVONÁS. A makkauni bucsun nyer befejezést a történet. Itt újra találkozunk a szerelemesek s elhatározzák, hogy ismét egymáséi lesznek. Gonda a törvényszéki elnökben talál vizsgálatóra.

**VALÓDI** édes, nemes szegedi **paprika különlegességek**  
óriási raktára

**Lindenfeld J. Jenő**

fűszer- és gyarmatáru nagykereskedésében  
**Pénzügyi palota. Telefon 79. szám.**

**Czigánybáró.**

Zsupán Kálmán, gazdag bánati sertéskereskedő	Rónai Imre
Arzéna, leánya	Borbély Lili
Mirabella, Arzéna guvernántja	H. Serfőzy Etel
Ottokár, Mirabella fia	Kormos Ferencz
Gróf Cárneró, királyi biztos	Kassay Károly
Czipra, vén cigányasszony	Márkus Angéla
Szaffi, leánya	Nagy Aranka
Barinkay Sándor, elzülött nemes	Sz. Nagy Imre
Gábor diák	Váradai Márton
Pali	Bombay Gusztáv
Józsi	Juhai József
Ferkó	Ajtai Károly
Mihály	Sebessy László

A II. felvonásban „Toborzó” tánc, lejtik: Mucsy Anna, Zsolnay Manczi, Sziklai Valér, Szigeti Gyula, Dalnok Károly, Horváth Viktor.

**Marx cukrászdában**

havi nagy kávé abonemánt 7 korona. ~ ~ ~

I. FELVONÁS. A fiatal cigánybáró hazajön külföldről és feleségül akarja venni Zsupán sertéskereskedő leányát. De ez megköveteli, hogy a veje báró legyen. A fiatal földesur erre a cigányok közé megy, akik kikiáltják vajdájuknak, bárójuknak. De Zsupánnak ez nem imponál. Így a cigánybáró elfogadja Saffinak, a cigánylányának szerelmét. Saffi anyja megjósolja, hogy egy sziklában megtalálja a rég elrejtet hadi kincseket.

II FELVONÁS. A cigányasszony a kincsekhez vezeti őket s azokat meg is találja. Zsupán odajön az udvartartásával és érdeklődik a kincsek után. Ekkor megjelenik Gábor diák, aki hadsereget toboroz és a cigánybáró beáll.

III. FELVONÁS. Bécsbe jön haza a cigánybáró, mint diadalmas hős. A király visszaadja birtokát, bárói rangra emeli és ő feleségül veszi a cigányleányt.

**Beiratás előtt**

Értesítjük a n. é. helybeli és vidéki közönséget, hogy téves azon hírresztelés, hogy mi csakis nagyban árusítunk, mert vevőinknek éppen olyan olcsó gyári árban árusítunk kicsinyben, mint nagyban. Az őszi időnyre már megérkeztek a friss

posztó és gypjuszövetek nagy választékban.

Női csőtűszövetekben is igen nagy raktárt tartunk, a legolcsóbb minőségűtől a legfinomabb angol szövetig. Maradékok fel-tűnő olcsó árakban. Tisztelettel:

**DOMÁN ÉS KURZ**  
PIAC-UTCA 49. SZÁM, a Főpostával szemben.

**Csókszanatórium.**

Dr. Kontár	— — —	Fehér Gyula.
Krisztina kisasszony	— — —	Halasiné.
Robertin, unokahuga	— — —	Mucsy Anna.
Brünolin, földbirtokos	— — —	Maros István.
Brünoliné	— — —	Uti Gizella.
Móritz, a fia	— — —	Oláh Gyula.
Kalandor	— — —	Szalay Gyula.
Gróf Záray Nepomuk	— — —	Lajthai Károly.
Mimi hercegnő	— — —	Borbély Lili.
Mosusz Barnabás szappangyáros	— — —	Rónai Imre.
Zenith Beduin költő	— — —	Kormos Ferencz.

**A színházi büffében**

kellemes a  
gyomor-ápolás.

Brünolin földbirtokos fia szereti Krisztina kisasszony unokahugát, Robertint. Miután szülei, illetve gyámjuk elleni házasságukat, a fiatalok összebeszélnek, hogy szanatóriumba csukatták magukat, súlyos idegbetegséget tetetve. A szanatórium, amint a neve is mutatja, direkt e célra van berendezve. Dr. Kontár érti a mesterséget, hogy minél több szerelmes párt hozzon össze a szanatóriumban, hol egy kalandor, gróf Záray Nepomuk és Mimi hercegnő enyelegnek egymással, miközben minden lehető ellopnak a vendégektől. Móric szerelmes lesz Mimibe, de ez a szerelem nagyon rövid lejárta, Móric alapjában mégis csak Robertinhez húz. Sok bonyodalmas eset történik. Móric a végén Mimit a rendőrségen lopás miatt feljelenti, mire Mimi alibit igazol; Móricot pedig össze-vissza pofozzák. A szülők is eljönnek, kiderül a fiatalok csalafintasága, de boldog befejezésül a szülők mégis csak ráadják áldásukat a házasságra.

**Üzletáthelyezés miatt**

a raktáron levő összes cikkek, u. m. női felöltők, pongyolák, costumök és blusok, valamint lüszter és gummi köpenyek mélyen leszállított áron szerezhetők be

**HALMÁGYI SÁMUEL**

fő- és fiók üzletében, Piac-utca.

# Apollo mozgósínház.

Igazgató : —

**E héten szenzációs új műsor!**

## LUKÁCS VILMOS

és **Testvére** cementárúgyára

Debreczen, Hatvan-utca 5.  
**TELEFON 308. SZÁM.**

1582—1913. v. k. szám.

### Árverési hirdetés.

A debreczeni kir. járásbírósnak V. 5356j3—1912. számú végzése folytán közhírré tétetik, miszerint Kecskeméti Árpád budapesti lakos részére 400 korona tőke, ennek 1912. év május hó 1. napjától számítandó 5% kamatai és az eddig összesen 72 korona 88 fillér perköltség erejéig 1912. évi december hó 10-én bíróilag felülfoglalt és 1051 koronára becsült liszt, mérlegek, ló, szekér, tűzifa és egyéb ingóságok 1913. évi szeptember hó 10-én, délután 2 órakor kezdetét veendő és alperes lakásán, Busi-utca 21. sz. háznál s folytatólag Ajtó-utca 26. sz. alatt megtartandó nyilvános bírói árverésen a legtöbbet ígérőnek azonnali készpénzfizetés mellett, szükség esetén becsáron alul is el fognak adatni.

Megjegyeztetik, hogy az árverés mindazon foglaltatók részére, kik már jogerős végrehajtási zálogjogot nyertek, elrendeltetik.

Debreczen, 1913. évi augusztus hó 15.

**Török Péter**, bírói kiküldött.

## Debreczeni Zenekonzervatórium

orsz. m. kir. zeneakadémiára előkészítő tanfolyam.

Magyarország egyik legnagyobb zenekiskolája.

**Főtanszakok:** Ének, hegedű, zongora, cimbalom, gordonka, harmónium, fa- és réz fuvóhangszerek.

**Tandij:** Havonként 8 K, haladóknak 10 K, kiműv. osztályban 12 K. Beíratási díj egész évre 5 korona.

**Tanárok:** Államilag képesített okleveles tanárok, művészek és kiváló pedagógusok.

Bővebb felvilágosítással szolgál:

### P. NAGY ZOLTÁN

igazgató

**Batthyány-utca 18-ik szám alatt.**

Hivatalos óra: délelőtt 9—12-ig és délután 3—6-ig. — Telefon szám 554. :-: :-:

Tanítás kezdetétől teljes kiművelésig. :: ::

1913. V. 1737. sz.

### Árverési hirdetés.

Dr. Tarján Leo debreczeni ügyvéd által képviselt Debreczenvidéki Takarékpénztár végrehajtónak végrehajtást szenvedő elleni 500 korona tőke, ennek 1913. év május hó 25. napjától járó 6% kamata és eddig összesen 140 korona 77 fillér perköltség erejéig a debreczeni kir. járásbírósnak 1913. V. 4241. sz. kiküldő végzése folytán a végrehajtást szenvedőnél bíróilag felülfoglalt és 928 koronára becsült ingóságokra az árverés elrendeltetvén, annak — a felülfoglaltatók követelése erejéig is, amennyiben azok törvényes zálogjogot nyertek — Debreczenben, Ferencz József-ut 12. szám alatt leendő megtartására 1913. évi szeptember hó 17. napjának d. e. 1/211 óráját tűzöm ki, amikor a foglalás alatt levő butorok és egyéb ingóságok, a legtöbbet ígérőnek készpénzfizetés mellett, szükség esetén becsáron alul is el fognak adatni.

Debreczen, 1913 augusztus hó 29.

**Gáll Vilmos**, kir. bir. végrehajtó.

## A Gazdasági Takarékpénztár Részvénytársaság

értesíti t. részvényeseit, hogy részvényeinek kicseréléseit

**>>>> folyó év szeptember hó 1-én megkezdte. <<<<<**

A jelenleg forgalomban lévő 200 K n. é. részvények helyett 2 darab, egyenként 100 K n. é. részvény, a Debreczenvárosi Takarékpénztár r.-t.-féle 100 K n. é. részvény helyett pedig 1 drb ugyancsak 100 K n. é. Gazdasági Takarékpénztár r.-t.-féle részvény lesz kiszolgáltatva. — A részvények az 1913. évvel kezdődő összes le nem járt szelvényekkel nyújtandók be kicserélés végett.

A részvények kicserélése díjmentes.

**AZ IGAZGATÓSÁG.**

## A NÉMA SZOBA...

A Debreczeni Szemle számára írta: *Jellinek Dezső*.

*A néma szoba már csupa árnyék  
Csüggeleg lelkem vaj' mire vár még  
Üres nap után szintelen estbe  
Mig rám hull a csönd halottas leple.*

*Se szó, se érzés, álom se rezdül  
Szememből fájva még könny se perdül,  
Nincs miért halni, nincs miért lenni,  
Ó lélekölő üresség, semmi!*

## A vallomások órája.

A Debreczeni Szemle számára írta HELTAI JENŐ.

(Történik az ünnepelt művész kis szalonjában, ahol most csak ketten vannak: maga az ünnepelt művész és a vőlegénye gróf Hirtelendy Wladimir).

*Vladimir*: Tehát holnap, kedves Margit.

*Margit*: Igen, holnap. Ha ugyan...

*Vladimir*: Holnap ilyenkor maga már nem esz egyszerű polgári művész, hanem grófné lesz. Grófné Hirtelendy Wladimir... vagy gróf Hirtelendy Wladimir... esetleg grófné Hirtelendy Wladimirné, az ördög tudja, melyik a helyes, a fődolog, hogy maga az lesz...

*Margit*: Még egyszer kérдем magától gróf, hogy jól meggondolta-e ezt a dolgot? Ma még nem késő, ma még visszaléphet...

*Vladimir*: Visszaléphetek? Hogy érti ezt?

*Margit*: Nézze, én nagyon jól tudom, mit jelent az, amikor egy gróf elvesz egy színésznőt. Maga nagyon jól tudja, hogy én nem pályáztam a grófnéságra, nekem nem muszáj grófnénak lennem. Egy pillanatig sem mesterkedtem azon, hogy maga feleségül vegyen. Nem szeretném tehát, ha valaha az életben megbánná, hogy a felesége lettem. Azért mondom most, hogyha csak a leghalványabb aggodalmi is vannak: hagyjuk abba a dolgot. Nekem így is jó és becsületszavamra mondom, nem fogok megharagudni, ha a házasságunkból semmi sem lesz. Ha maga azt hiszi, hogy ragaszkodnia kell egy meg gondolatlan kijelentéséhez, akkor téved. Ha csak azért akar elvenni, mert egyszer, a könnyelműség egyik pillanatában megígérte nekem, ostobaságot cselekszik. Röviden, arra kérem, hogy most, amikor még más fordulatot is adhatunk az ügynek, vessen komolyan számot magával és érett megfontolással mondja ki az igent vagy a nemet.

*Vladimir*: Kedves Margit, — bocsánat a bizalmaskodásért — de maga bolondokat beszél. Én nem vagyok gyermek, én öt év óta állandóan negyven éves vagyok. Hiába neveznek a kaszinóban gróf Elhirtelendynek, én nagyon jól tudom, hogy mit csinállok. Én holnap feleségül veszem magát, erről a legszebb drámai kitöréseivel sem fog engem lebeszélni. Ez a dolog el van intézve, ez a dolog rendben van, mondtam már, hogy maga holnap ilyenkor grófné Hirtelendy Wladimirné... vagy mi az ördög lesz.

*Margit*: Elvesz, ugy, ahogy vagyok?

*Vladimir*: Hát hogy vegyem el?

*Margit*: A multammal együtt?

*Vladimir*: Mit törődöm én a maga múltjával? Mi közöm nekem a maga multjához?

*Margit* (meghatottan): Gróf, ez nemes kijelentés volt. És ennyi szerelemnek, ennyi bizalomnak meghódolok én is. Ne tiltakozom tovább az ellen, hogy a felesége legyek.

*Vladimir*: Bravo! Különben is hiába tiltakoznék!

*Margit*: De ez a nagylelkűség jutalmat érdemel. Különben is azt akarom, hogy tisztán lássa a helyzetet, hogy tudjon mindent. Elmondok magának mindent...

*Vladimir* (nyugtalanul): Kérem, talán...

*Margit*: Nem titkolódzom tovább, le akarom rántani multamról a fátyolt...

*Vladimir*: Nézze, édes Margit, én bizony isten nem vagyok kíváncsi a multjára. Mit erőszakoskodik, minek akar engem beavatni olyan dolgokba, amelyek engem nem érdekelnek? A mult — mult. Elmult, meghalt, nyugodjék békével. Minek azt föltámasztani?

*Margit*: Nem, nem, én könnyíteni akarok a lelkemen. Én el akarom magának mondani azt, amit a világon senki sem tud. Én tisztán akarok állni maga előtt...

*Vladimir*: Drágám, higgye el, hogy ez a vitakozás nekem nagyon kínos. Maga ugyanis tisztán áll előttem. Nézza, amikor én elhatároztam, hogy feleségül veszem magát, már le is számoltam a... szóval a multjával. Mi leli magát, hogy folyton előhozakodik vele?

*Margit*: Meg akar hallgatni vagy nem?

*Vladimir*: Istenem.

*Margit*: Ettől függ, az, hogy a felesége leszek-e vagy sem? Ha nem hallgat meg, sohasem leszek grófné Hirtelendy Wladimir, vagy... szóval, maga már tudja.

*Vladimir*: Kérem, ha ilyen feltételeket szab.

*Margit*: Tehát beszélhetek?

*Vladimir*: Tessék!

*Margit*: Vladimir!

*Vladimir*: Nos?

*Margit*: Nézzen a szemembe. Hisz maga nekem?

*Vladimir*: Jobban, mint magamnak.

*Margit*: Akkor hát csókoljon kezét nekem és ájuljon el a boldogságtól. Mindaz, amit rólam hallott, amit rólam tud, amit rólam képzel... az első betűtől az utolsóig hazugság!

*Vladimir* (meglepetve): Tessék?

*Margit* (roppant gyöngéden és boldogan): Hazugság, drágám. Esküszöm az élő istenre. A viszonyaim, a kalandjaim egytől-egyik kitalált, költött dolgok. Tudja, amikor először kezdtek gyanusítani, először kezdtek rólam eféle dolgokat suttni, kétségbe voltam esve. Sirva tiltakoztam, meg akartam magamat ölni. De a színházban... hiszen maga tudja, milyen a színház, a színházban kinevettek. Én azt hittem, hogy tönkre vagyok téve, pedig ellenkezőleg! Ezek a kis rágalmak csak használtak nekem. A nevem forgalomba jött. A direktorom nagyobb szerepeket adott nekem. A kritikusok jobban irtak rólam. Mind, mind abban a reményben, hogy egyszer majd ütni fog az ő órájuk is. A tisztességes úri asszonyok, akik nem bírják megbocsátani egy színésznőnek, ha az a tisztesség mezején konkurenciát csinál nekik, rajongani kezdtek értem, mihelyt azt hallották, hogy letertem az erény ösvényeiről. Szóval a karrierem nagyon jól alakult. Nem lett volna örültség, ha kiábrándítom a világot és leleplezem magamat, elárulván, hogy tisztességesebb vagyok, mint valaha voltam?

*Vladimir* (megdöbbenve, szórakozottan): Persze, persze!...

*Margit*: Amikor láttam, hogy ez nagyon üdvös és hasznos dolog, magam terjesztettem magamról a legrémesebb pletykákat. Névtelen levelekben a leg-

borzalmasabb leveleket irtam magamról a legirigyebb barátnőimnek. Közismert emberek feleségeit ugyan-csak névtelen levelekben figyelmeztettem arra, hogy a férjeiknek viszonyuk van velem. Családi botrányokat provokáltam. Megengedem, hogy mindez nem volt valami nagyon előkelő és finom dolog, de a cél a színháznál is szentesíti az eszközöket. Meg sokan vagyunk művésznők, kiki úgy boldogul, ahogy tud...

*Vladimir* (kinosan): Persze, persze...

*Margit*: Ezért ragaszkodtam ahhoz, hogy magának az ugynevezett multamat föltárjam. Ezért ajánlhattam magának bátran és nyugodtan, hogy ájuljon el a boldogságtól. Mert olyan feleséget kap, aki minden tekintetben méltó a Hirtelendy grófok ősi címéhez és szeplőtlen nevéhez...

*Vladimir* (hallgat).

*Margit*: Mi az? Maga még mindig öntudatnál van? Még most sem ájult el? Még most sem borult lábaim elé, hogy forró csókokkal halmozza el a kezemet?

*Vladimir* (kissé kényszeredetten): Kedves Margit...

*Margit* (meglepetve): Nem értem, bizony isten nem értem... Más ember megtébolyodnék az örömtől és maga... maga...

*Vladimir* (dadogva): Kedves Margit... maga örülten téved... maga egy szerencsétlen nő...

*Margit* (sáppadtan): Nem értem.

*Vladimir*: Pedig a dolog roppant egyszerű. Csak azt nem tudom, hogyan magyarul magának azt én már mondtam, hogy én nem vagyok gyerek, én öt év óta állandóan negyven éves vagyok. Az én koromban az ember már megengedheti magának azt a fényűzést, hogy az izlése kényesebb, szeszélyesebb legyen. Az én fantáziámat nem izgatja egy falusi ártatlanság, aki libákat őriz és akit ugyanilyen joggal őrizhetnének a libák is. Ellenben minden érdeklődésemét lefoglalhatja magának egy ünnepelt és körülrajongott nő, egy kellemes kis ördög, aki kénkö-helyett Tréfle-Inčarnat-ot áraszt maga körül, aki megtébolyítja az ifjakat, megőrjiti a véneket, földulja a családok békéjét, aki gonosz, rosszlelkű, csábító, hazug, perfid, perverz, ravasz, bájos, romlott s a többi s a többi, szóval egy tündöklő, ragyogó, elkábító asszony. Ez vonzott engem magához, ezért akartam feleségül venni... és most kiderül, hogy mindez csalás, ámitás, hazugság volt Margit, Margit, maga nem tudja, mit csinált! Tönkretette a legszebb álmaimat, a legede-sebb illuzióimat. (Sir.)

*Margit* (megtörten): Ezek szerint... ha jól értettem... nem vesz el feleségül?

*Vladimir* (fölpattanva): Még el is vegyem ezek után? Hisz ezzel a fáradsággal mindjárt egy gróf-kisasszonyt veszek el!

## SZÍNHÁZ.

### Színházi hét.

A magyar szalmaláng csapott fel Debreczenben is a színháznyitói ünnepi estén. Az érdeklődés hatalmas lángoszlopai szinte meg is pörkölték első este a színház nézőteréről kinnt rekedt közönség művészet után sóvárgó lelkét.

Eddig van!

A megnyitói előadás úgy indult, mintha Isten ellen való véték lenne Debreczenben nem-tizenkét hónapos szezonra állandósítani a színészetet. Színigazgató, színészek és közönség a legszebb illuziókban ringatták magukat szombat este fél 8 órától fél 11-ig.

De már vasárnap mélyen leszaladt a színház iránti érdeklődés hőmérője. Olyik estén azután majdnem a fagypontra süllyedt.

És igen sokan csalódottan sóhajtottak fel: *Hol állunk mi a debreczeni színészet állandósításától.*

\*

Egyetlen hét egyáltalában nem alkalmas arra, hogy teljesen helytálló kritikát mondhassunk az új szintársulatról, hogy kiforrott, megmásíthatlan véleményekkel lépünk egyes új tagokról a nyilvánosság elé.

Utóvégre a társulatot az ország minden részéből toborozta össze Mezey Béla színigazgató, igazán a rendelkezésére álló legrövidebb idő alatt s majdnem egyik napról a másikra állította be őket az egyes énekes és drámai előadásokba. *Összeérett* ensembléről most még szó sem lehet, összetanultan egybeforrt összetet nem is kívánhatunk sem igazgatótól, sem rendezőtől, sem előadóktól.

Hogy a főrendező felfedezhesse a már régen felfedezett Amerikát, vajjon ki kívánhatná ezt *Czakótól*, az új főrendezőtől, aki csupa régi darabokat mutatott be eddig, régi diszletek és ruhatár alkalmazásával. Nem szólva a szigorubb kritikát nem involváló *Csók-szanatóriumról*, mely afajta nyári darab.

Az utazástól, lakáskereséstől s egyéb költözködési izgalmaktól fáradt személyzetnek ezen kívül még az első fellépésekkel járó elfoglaltságokon is keresztül kellett esni. Teljes készültséget, egész dispoziációt ki várhat tőlük.

A Cigánybáró megnyitói előadáson s a többi énekes darabokban hallottuk Nagy Arankát, aki Zilahyné S. Vilma hatalmas, művészileg mintaszerű *Saffi*-ját igyekezett feledtetni a debreczeni közönséggel, valamint a régieket, *Ruzsinszky* Ilonától *Réthy* Lauráig. Ha megtörténhetett, — amint megtörtént, — hogy belépőjét s a második felvonás csodás szépen megírt duettjét megismételtették, akkor már nyert ügyevan. De végleges ítéletet mondani róla korai volna.

Par excellence alt parti a *Cipra* cigányasszony hangjegy-füzete. Ezt a kifejezett alt-szerepet *Markus* Angela énekelte eléggé kellemes mezzó-szopránjával s úgy hangjáról, mint énekelőadásbeli s játékkészségeiről csak később nyilatkozhatunk. Sz. Nagy Imre több fellépése után szintén nem kíván végleges bírálatot. Csak ne fáradjon, ne merüljön ki egyes előadások ismétlésénél, különösen opera előadások alatt kellemes csengésű hanganyaga, akkor minden rendben lesz.

*Oláh* Gyula bemutatkozása, aki határozott nyeresége a debreczeni előadásoknak, nagyon szerencsés volt, valamint *Rónai* Imre, *Madás* István komikusoké is. *Szalay* Gyula az *Elvált asszony*-ban már jobban tetszett, mint a *Cigányprimás*-ban. De végleges ítéletet róluk is később fog alkothatni a publikum. *Várad* Márton voltaképen a *Hajduk hadnagyá*-ban fog bemutatkozni.

A drámai ensemblé új tagjai közül a legsikeresebb a *Fehér* Gyula bemutatkozása volt a *Becstelének*-ben. Alakításának érettségéhez, mélységéhez szó férhet ugyan, de azért intellektualis készségeit már is elismerhetjük. Nagy Sándort is eléggé rokonszenvesen fogadta a publikum!

A nők közül határozottan kedvező fogadtatásban részesült *Bányay* Irén, aki a *Lakájok*-ban debütírozott, méltó elismerés mellett. *Károlyi* Ibi sikere nem állott ezzel arányban s nem volt szerencsésnek mondható.

Szóval most még a publikum nagyon tartózkodó álláspontot foglalt el az új tagokkal szemben. **Zéta.**